فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۸، شماره ۱۲، بهار سال ۱۴۰۰

بررسی رابطه‌ی بهزیستی روانشناختی و سازگاری اجتماعی با هوش عاطفی مادران دارای کودکان اوتیسم شهر تبریز

الهام سینایی[۱]

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی رابطه‌ی بهزیستی روانشناختی و سازگاری اجتماعی با هوش عاطفی مادران دارای کودکان اوتیسم شهر تبریز انجام گرفت. پژوهش حاضر براساس هدف از نوع کاربردی و براساس نحوه‌ی گردآوری داده‌های تحقیق از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل مادران دارای کودکان اوتیسم شهر تبریز به تعداد ۲۰۰نفر بودند که از این تعداد ۱۲۷نفر با استفاده از جدول مورگان و با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه‌ی بهزیستی روانشناختی ریف (۱۹۸۹)، پرسشنامه سازگاری اجتماعی پی کل و ویسمن (۱۹۹۹) و پرسشنامه هوش عاطفی بار-آن (۱۹۸۰) بود. برای تجزیه وتحلیل اطلاعات SPSS23 استفاده شد و برای پاسخگویی به فرضیه‌های پژوهش از همبستگی پیرسون و روش رگرسیون چندگانه استفاده شد. با توجه به نتایج پژوهش بین هوش عاطفی با سازگاری اجتماعی مادران دارای کودکان اوتیسم شهر تبریز رابطه وجود دارد (r 0/711=,P<0/001) ،بین هوش عاطفی با بهزیستی روانشناختی رابطه وجود دارد (r 0/850= ,P<0/001). نتایج تحقیق حاضر نشانگر اهمیت هوش عاطفی به عنوان یکی از مولفه‌های مهم روانشناسی است. بنابراین ارائه آموزش‌های مبتنی بر تقویت هوش عاطفی و سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی به عملکرد اجتماعی بهتر آنان منجر می‌گردد.

کلمات‌کلیدی: هوش عاطفی، بهزیستی روانشناختی، سازگاری اجتماعی، کودکان اوتیسم، مادران

[۱] کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی و تربیتی (نویسنده مسئول)

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-13]

فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۸، شماره ۱۲، بهار سال ۱۴۰۰

مقدمه

دوران کودکی یکی ازحساسترین و مهم‌ترین نقطه زندگی هرفرد و والدین آن کودک می‌باشد که به مراقبت‌های زیادی در این دوران نیازاست. والدین تمام تلاش خود را برای نگهداری و رفع نیازهای کودک می‌کنند. والدین در رابطه با کودک نقش خطیری برعهده دارند. این نقش و نیازها برای والدین به خصوص مادران کودکان اوتیسمی متفاوت و سنگین تر از والدین و مادران کودکان عادی است. هوش عاطفی آخرین تحول و ابداع مهم در درک رابطه بین تفکر و عاطفه است. برخلاف عقاید قبلی بهترین و منحصر به فرد ترین کمکی این سازه کرده این است که عواطف و افکار را با هم سازگار می‌داند و هوشمندانه آن‌ها را با هم ترکیب می‌نماید. درسازه‌های هوش عاطفی ادعا می‌شود که تفکر و عاطفه آنگونه که قبلا فرض می‌شد جدای ازهم نیستند. افرادی که هوش عاطفی بالاتری دارند، راحت‌تر از دیگر افراد احساسات خود را کنترل می‌کنند. قدرت بیشتری برای تحت اختیار درآوردن عواطف خود دارند و اجازه نمی‌دهند عواطف آن‌ها بیش از حد لازم و در سطح افراطی عمل کند یا پسروی عاطفی داشته باشند. آن‌ها برای کنترل احساسات خود شگردها و مهارت‌های زیادی را می‌دانند و در اکثر موارد با سرعت عمل از این مهارت‌ها و شگردها استفاده می‌کنند. آن‌ها را به راحتی خشم خود را کنترل کرده و آن‌را در مسیر درست برای تخلیه و رسیدن به نتیجه مناسب هدایت می‌کند. زود و نابهنگام مضطرب نمی‌شوند و در این موارد می‌دانند که چگونه باید آرامش خود را حفظ کنند. افرادی که از هوش عاطفی بالایی برخوردارند، علاوه بر اینکه احساسات خود را به خوبی می‌شناسند در شناخت احساسات دیگران نیز عملکرد خوبی دارند. این مهارت موجب می‌شود که فرد بتواند دیدگاه و نظر افراد دیگر را از لحاظ احساسی درک کند و به عبارتی بتواند خود را به جای او بگذارد. داشتن چنین مهارتی موجب می‌شود که فرد بتواند روابط خود را به بهترین وجهی اداره کرده و سازمان دهد. افرادی که از هوش عاطفی بالاتری برخوردارند، از لحاظ روابط اجتماعی بسیار موفق هستند. آن‌ها به راحتی روابط خود را برقرار می‌کنند، می‌توانند با مهارت‌هایی که دارند، این روابط را حفظ کرده و تحکیم بخشند. آن‌ها در روابط خود راحت، فاقد اضطراب و خونگرم عمل می‌کنند و دیگران را نیز به راحتی می‌پذیرند. افراد دیگر در ارتباط با این افراد احساس راحتی و آرامش می‌کنند و معمولا تمایل بیشتری برای ادامه ارتباط با این افراد دارند. در حالی که افرادی که دارای هوش عاطفی پائین‌تری هستند، در روابط، سرد و خشک ارزیابی می‌شوند و اغلب روابط آن‌ها در همان مراحل اولیه با شکست مواجه می‌شود. افرادی که ازبهزیستی روانشناختی بهتری برخوردارند قطعا دارای ویژگی‌هایی از قبیل شاد بودن، لذت از زندگی، ارتباطات اجتماعی مناسب و بطور کلی رضایت بالاتر از زندگی بوده وسازگاری اجتماعی آنان بهتر از افرادی است که بهداشت روانی وبهزیستی روانشناختی پایینی دارند.

امروزه باگسترش تنش‌های اجتماعی و محیطی شاهد کاهش هوش عاطفی وسازگاری اجتماعی عوامل مرتبط بااجتماعی شدن افراد هستیم زندگی اجتماعی افراد در جامعه را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

مطالعه‌ی هوش عاطفی کوششی برای شناخت ویژگی‌های متفاوت انسانس است که در دنیای جدید ازیکسو، بسیار کوچک و یکپارچه شده و از سوی دیگر، بسیار بزرگ و متنوع است و باتوجه به جایگاه جایگاه خاص مادران در تربیت و نگهداری فرزندان به ویژه مادران دارای کودکان اوتیسم نقش‌های مهمی ایفا می‌کند (مقیمی،رضا،۱۳۹۵).

یکی ازمسائل مطرح در روانشناسی مثبت هوش عاطفی است.هوش عاطفی شکلی از هوش است که به تفاوت‌های افراد در شناخت احساسات، انگیزش وکنترل هیجانات هم در زمینه فردی و هم در روابط اجتماعی اشاره دارد (پترایدز وفارنهام[۲]، ۲۰۱۴).

به طورکلی دو رویکردعمده درحوزه‌ی هوش عاطفی مطرح است:

۱.رویکرد توانایی (غیرترکیبی): این رویکرد براساس توانایی پردازش اطلاعات عاطفی است و توسط مایرسالوی (۱۹۹۰) مطرح شده است (به نقل ازیوسفی۱۳۹۵).

[۲] Petraidz & Farenham

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-13]

۲.رویکردترکیبی:که تلاش می‌کند تا دیدگاه‌های توانایی و شخصیتی ر اترکیب کرده و یک مفهوم پویا بسازد. رویکرد ترکیبی توسط نظریه پردازانی مانند بارآن (۲۰۰۰) وگلمن[3] (۱۹۹۵) مطرح شده است (به نقل از یوسفی،۱۳۹۵).

بارآن(۲۰۰۰) هوش عاطفی رامجموعه ای از توانایی هاومهارت های غیرشناختی میداند.وی برای سنجش هوش عاطفی ازمقیاسی که شامل ۵مولفه و۵عامل است استفاده کرد.این مولفه هاعبارتنداز:مهارت های درون فردی،مهارت های میان فردی،مهارت های سازگاری،تنیدگی وخلق عمومی(یوسفی،فریده وکشاورزی،سمیه،۱۳۹۶).

آنچه که سرمایه عاطفی ازآن به هوش عاطفی وهوش هیجانی نیزیادمیشودمیخواهدبه مابیاموزد ایجاد روابط فردی وشغلی خود وارتقاوبهبودمیباشدودرواقع رسیدن به موفقیت هادرزندگانی است.هسته ی اصلی هرگونه روابط موفقی آمیزه ی درستی از احساسات،منطق واستدلال است(وثوقی کیا،حسین،۱۳۹۵).

گلمن (۱۹۹۵) عناصر هوش عاطفی را به دوطبقه عناصر فردی و اجتماعی تقسیم می‌کند، عناصر فردی شامل خودآگاهی، خودتنظیمی، خودانگیزی و عناصر اجتماعی شامل همدلی و مهارت‌های اجتماعی می‌باشد. پژوهش‌های صورت گرفته در رابطه باهوش عاطفی، حاکی از پیش‌بینی کنندگی مثبت توسط هوش عاطفی بودند (کاسکر؛ مک، سندل، گارگ[4] ۲۰۱۳و راستگویی، محمد و رضا، جوکار۱۳۹۶).

دانیل گلمن (۱۹۹۵)میگویدهوش عاطفی مهارتی است که دارنده ی آن میتواندازطریق خودآگاهی،روحیات خودراکنترل کند،ازطریق خودمدیریتی آن رابهبودبخشد،ازطریق همدلی،تاثیرآنهارادرک کند وازطریق مدیریت روابطبه شیوه هایی رفتارکندکه روحیه خودودیگران را بالاببرد(دوستار،علی،۱۳۹۷).

جان مایر[5] پیترسالوی :هوش عاطفی توانایی ارزیابی، بیان وتنظیم عاطفه خود ودیگران واستفاده کارآمدازان است(همان منبع).

مارتینز[6] هوش عاطفی رابه عنوان مجموعه ای ازمهارتهای غیرشناختی،قابلیتهاوشایستگی هایی قلمدادمیکندکه توانایی فرد رابرای سازگاری وانطباق باتقاضاهاوفشارهای محیطی تحت تاثیرقرارمیدهد.این تعریف درعمل به معنای آن است که که فردمجهزبه هوش عاطفی قادربه پردازش اطلاعات مرتبط باعواطف واحساسات بوده ومیتواندواین اطلاعات را در وظایف شناختتی ودیگررفتارهای موردنیاز بکارگیرد.بنابراین برای فرد این امکان ایجادمیشودتابه گونه ای کاراتر وموثرتربامسائل روزمره زندگی شخصی خود روبرو شود(سلمانپور؛علی، علیتی؛حسین، افخم،محمدرضا وشکرزاده ،مرتضی،۱۳۹۵).

پژوهش های گسترده نشان داده اند که افرادی که ازبهزیستی روانشناختی بهتری برخوردارندقطعادارای وژگی هایی ازقبیل شادبودن،لذت اززندگی،ارتباطات اجتماعی مناسب،وبطورکلی رضایت بالاتر اززندگی بوده وکیفیت زندگی ان بهترازافرادی است که بهداشت روانی وبهزیستی روانشناختی پایینی دارند((بهرامی،محمد ومشعوف،زهرا،۱۳۹۳).

بهترین تعریف وبازنمایی ازبهزیستی روانشناختی را ریف (۱۹۸۹)ارائه داده است.ازنظر وی بهزیستی روانشناختی شش مولفه داردکه عبارتنداز:پذیرش خود،رابطه مثبت بادیگرا،خودمختاری،زندگی هدفمند،رشدشخصی وتسلط برمحیط.نقش واهمیت بهزیستی روانشناختی سبب گردیده استتابسیاری ازپژوهشگران به بررسی عوامل تعدیل کننده ای بپردازندکه تاثیرفشارهای روانی رابر بهزیستی روانی افرادکاهش دهند(احمدی سرخونی،حسن؛سعادت زاده،علی و زینلی پور،محمد،۱۳۹۴).

باتوجه به مطالعات صورت گرفته میتوان گفت،والدین به ویژه مادران نقش محوری بررشدروانی،اجتماعی وتحصیلی کودکان دارند و والدین به خصوص مادران به دلیل مسئولیت سنگین ومتحمل شدن فشار واسترس زیادناشی ازنگهداری کودک اوتیسمی ممکن است قادربه کنترل عواطف ودرک کردن احساسات دیگران درموقعیت های مختلف نباشندوبه دنبال درمعرض بیماری های جسمی وروحی قراربگیرند، درنتیجه توجه به مسائل والدین این کودکان حائزاهمیت است(سیاروچی،علی،۱۳۹۶).

---

[3] Golman
[4] Kasker ; Mak; Sandel & Garg
[5] John Mayer & Peter Salvi
[6] Martinz

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-13]

اینگلبرگ۲۰۰۴ به ننقل از رضویان شاد۱۳۹۶درپژوهش خودبراین فرض که عواطف ممکن است درسطح سازگاری اجتماعی موثرباشدتاکیدمیکند.

نتایج پژوهش صفوی ولطفی(۱۳۹۶)نشان دادکه بین هوش عاطفی وسازگاری اجتماعی رتبطه ی معناداری وجوددارد.درواقع نه تنهاافکاروقضاوت های افرادراتحت تاثیرقرارمیدهدبلکه برتعاملات اجتماعی زندگی واقعی افرادنیزتاثیرمیگذارد.

سازگاری اجتماعی انعکاسی ازتعامل افرادبادیگران،رضایت ازنقش های خود ونحوه ی عملکرددرنقش هاست که به احتمال زیادتحت تاثیرشخصیت قبلی،فرهنگ وانتظارات خانواده قراردارد.سازگاری اجتماعی مهمترین نشانه سلامت روان است وارتباط نزدیکی بابهزیستی روانشناختی داردبه هرمیزان فردبامحیط پیرامون و وضعیت زندگی اش سازگارشودبه همان نسبت ازسلامت روانی بالاتری برخورداراست(والی پور،علی،۱۳۹۴).

هرچندممکن است پژوهش هایی درحجم انبوه درموردکودکان اوتیسم وجودداشته باشد،اماهیچ یک ازان مسائل مربوط به مادران کودکان اوتیسم رامودتوجه قرارنداده است.وهمچنین به بررسی متغیرهایی چون هوش عاطفی وسازگاری اجتماعی بهزیستی روانشناختی مادران دارای کودکان اوتیسم نپرداخته اندلذاباتوجه به اهمیت این قشرازجامعه کمک به بهزیستی روانشناختی وسازگاری اجتماعی آن هامهم مینماید،دراین راستاهدف پژوهش حاضربررسی رابطه ی هوش عاطفی باسازگاری اجتماعی وبهزیستی روانشناختی مادران دارای کودکان اوتیسم شهرتبریزمیباشد. دراینجا این مسئله مطرح میشود آیا میتوان باسازگاری اجتماعی روی افزایش هوش عاطفی تاثیرگذاشت؟ ویامیتوان با استفاده از راهبردهای بهزیستی روانشناختی روی افزایش میزان هوش عاطفی مادران دارای کودکان اوتیسم تاکیدکرد؟بنابراین این پژوهش درصدد بررسی رابطه ی هوش عاطفی با بهزیستی روانشناختی وسازگاری اجتماعی مادران دارای کودکان اوتیسم درشهرتبریز میباشد.

هدف اصلی

بررسی رابطه ی بهزیستی روانشناختی و سازگاری اجتماعی با هوش عاطفی مادران دارای کودکان اوتیسم شهر تبریز

اهداف جزئی پژوهش

بین هوش عاطفی با سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی مادران دارای کودکان اوتیسم شهر تبریز رابطه وجود دارد.

بین هوش عاطفی با سازگاری اجتماعی مادران دارای کودکان اوتیسم شهر تبریز رابطه وجود دارد.

بین هوش عاطفی با بهزیستی روانشناختی مادران دارای کودکان اوتیسم شهر تبریز رابطه وجود دارد.

سهم چندگانه سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی در پیش بینی هوش عاطفی مادران دارای کودکان اوتیسم چیست؟

فرضیه های پژوهش

بین هوش عاطفی و سازگاری اجتماعی در بین مادران دارای کودکان اوتیسمی در شهر تبریزرابطه وجود دارد.

بین هوش عاطفی و بهزیستی روانشناختی مادران دارای کودکان اوتیسمی در شهر تبریز رابطه وجود دارد.

سهم چندگانه ی سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی در پیش بینی هوش عاطفی مادران دارای کودکان اوتیسمی در شهر تبریز تا چه اندازه است؟

روش پژوهش

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی روابط ساده و چندگانه سازگاری اجتماعی با هوش عاطفی مادران دارای کودکان اوتیسم شهرتبریزاست.در این راستا، در این فصل، با توجه به تحلیل‌های آماری انجام شده، ابتدا نتایج آماری (توصیفی، استنباطی) مربوط به متغیرهای پژوهش ارائه شده‌اند. سپس بر اساس روش‌های آماری استنباطی به کارگرفته شده در این پژوهش، پیش‌فرض‌های این روش‌ها مورد بررسی قرارگرفت و پس از آن نتایج تحلیل‌هایی که به بررسی فرضیه های پژوهشی صورت گرفته‌اند، ارائه گردیدند.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-13]

ابزارهای پژوهش

در این پژوهش از سه پرسشنامه هوش عاطفی بار-آن ۱۹۹۸که دارای پنج مقیاس یا جنبه (مهارت های درون فردی،مقابله با فشار،سازگاری و خلق کار) و پانزده خرده مقیاس است.پاسخ های آزمون نیز در روی یک مقیاس ۵درجه ای در ردیف لیکرت(کاملا موافقم،موافقم،تاحدودی،مخالفم،کاملا مخالفم)تنظیم شده است و دارای ۹۰سوال میباشد، و مقیاس سازگاری اجتماعی پی کل و ویسمن ۱۹۹۹ که این مقیاس روابط بین فردی را در نقش های مختلف شامل احساسات،رضایت،اختلاف و عملکرد ارزیابی میکند، و مقیاس بهزیستی روانشناختی که در سال ۱۹۸۹ توسط ریف طراحی شده و فرم اصلی این پرسشنامه دارای ۱۲۰ ماده میباشد ولی در بررسی های بعدی فرم های کوتاهتر۸۴ماده ای و۵۴ماده ای و ۱۸ ماده ای نیز پیشنهاد گردید مقیاس بهزیستی روانشناختی یک مفهوم چند بعدی است و شامل ۶مولفه(پذیرش خود،روابط مثبت با دیگران،خودمختاری،تسلط بر محیط،زندگی هدفمند،رشد فردی)میباشد استفاده گردیده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

جدول۱-میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهشی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
هوش عاطفی	۲۶۳/۱۵	۴۸/۷۱
سازگاری اجتماعی	۵۰/۰۳	۴/۵۶
بهزیستی روانشناختی	۵۲/۸۸	۹۰/۴۰

جدول۱- میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهشی را نشان می دهد. میانگین و انحراف معیار هوش عاطفی۲۶۳/۱۵ و ۴۸/۷۱، میانگین وانحراف معیار سازگاری اجتماعی به ترتیب ۵۰/۰۳ و۴/۵۶و میانگین وانحراف معیار بهزیستی روانشناختی به ترتیب ۵۲/۸۸و ۹۰/۴۰میباشد.

نرمال بودن

برای بررسی نرمال بودن داده ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد که نتایج آن در زیر گزارش شده است.

جدول۲آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش

متغیرها	آماره	سطح معنی داری
هوش عاطفی	۰/۹۶	۰/۰۰۱
سازگاری اجتماعی	۰/۱۹۳	۰/۰۰۱
بهزیستی روانشناختی	۰/۰۸۳	۰/۰۰۱

جدول۲- نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش را نشان میدهد. طبق نتایج فوق، تمامی متغیرهای پژوهشی با توجه به آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، سطح معناداری آنها بزرگتراز ۰/۰۰۱ می باشد(۰/۰۰۱ > p). این بدان معناست که متغیرهای ما دارای توزیع نرمال میباشند.

فرضیه های پژوهش

فرضیه یک: بین هوش عاطفی و سازگاری اجتماعی در بین مادران دارای کودکان اوتیسمی در شهر تبریز رابطه وجود دارد.

برای پاسخگویی به این فرضیه از روش همبستگی پیرسون استفاده گردید.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-13]

جدول۳-ضریب همبستگی هوش عاطفی و سازگاری اجتماعی

متغیرها	هوش عاطفی	سازگاری اجتماعی
هوش عاطفی	-	
سازگاری اجتماعی	۰/۷۱۱	-

**p<0/01 * p<0/05

جدول۳- ضریب همبستگی هوش عاطفی با سازگاری اجتماعی را نشان می دهد. با توجه به نتایج ضرایب همبستگی، هوش عاطفی و سازگاری اجتماعی مادران دارای کودکان اوتیسم رابطه وجود دارد (r=۰/۷۱۱ و p<۰/۰۱).

فرضیه دو: بین هوش عاطفی و بهزیستی روانشناختی مادران دارای کودکان اوتیسمی در شهر تبریز رابطه وجود دارد.

برای پاسخگویی به این فرضیه از روش همبستگی پیرسون استفاده گردید.

جدول۴-ضریب همبستگی بهزیستی روانشناختی با هوش عاطفی

متغیرها	هوش عاطفی	سازگاری اجتماعی
هوش عاطفی	-	
بهزیستی روانشناختی	⁂۰/۸۵۰	-

⁂p<0/01 ⁎ p<0/05

جدول۴- ضریب همبستگی هوش عاطفی و بهزیستی روانشناختی را نشان می دهد. با توجه به نتایج ضرایب همبستگی، بین هوش عاطفی و بهزیستی روانشناختی مادران دارای کودکان اوتیسمی رابطه وجود دارد (r=۰/۸۵۰ و p<۰/۰۱).

فرضیه سه: سهم چندگانه ی سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی در پیش بینی هوش عاطفی مادران دارای کودکان اوتیسمی در شهر تبریز تا چه اندازه است؟

برای پاسخگویی به فرضیه پژوهش از رگرسیون چندگانه همزمان استفاده شد.

جدول۵-نتایج ضرایب رگرسیون برای هوش عاطفی براساس سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی

متغیرهای پیش بین	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استانداردشده	t	سطح معنی داری
	B	خطای معیار	Beta(بتا)		
مقدار ثابت	۶/۱۵۴	۶۹/۴۵۹		۰/۰۸۹	۰/۰۰۱
سازگاری اجتماعی	۰/۳۳۷	۰/۹۵۰	۰/۰۳۲	۰/۳۵۵	۰/۰۰۱
بهزیستی روانشناختی	۴/۵۴۰	۰/۴۶۱	۰/۸۷۷	۹/۸۵۱	۰/۰۰۱

متغیر ملاک: هوش عاطفی

با توجه به نتایج جدول۵-تاثیر سازگاری اجتماعی بر روی هوش عاطفی معنادار می باشد (t=۰/۳۵۵ و p<۰/۰۱) و تاثیر بهزیستی روانشناختی بر روی هوش عاطفی معنادار می باشد (t=۹/۸۵۱ و p<۰/۰۱). ضریب رگرسیون سازگاری اجتماعی بر روی هوش عاطفی (β =۰/۰۳۲) و ضریب رگرسیون بهزیستی روانشناختی بر روی هوش عاطفی(β =۰/۸۷۷) با توجه به مقدار

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-13]

آزمون t معنادار است و نشان می دهد که سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی می توانند هوش عاطفی را به طور معناداری پیش بینی نمایند.

جدول۶-خلاصه مدل پیش بینی هوش عاطفی براساس سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی

مدل		مجموع مجذورات	ضریب همبستگی چندگانه	مجذور ضریب همبستگی چندگانه	Df	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری
۱	رگرسیون باقیمانده کل	۲۱۶۲۱۲/۲۵۱ ۸۲۸۶۲/۵۹۹ ۲۹۹۰۷۴/۸۵۰	۰/۸۵۰	۰/۷۲۳	۲ ۱۲۴ ۱۲۶	۱۰۸۱۰۶/۱۲۶ ۶۶۸/۲۴۷	۱۶۱/۷۷۶	۰/۰۰۱

نتایج جدول ۶-خلاصه مدل پیش بینی هوش عاطفی براساس سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی را نشان میدهد. طبق نتایج فوق، مقدار آماره F برای بررسی تاثیر سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی در پیش بینی هوش عاطفی در سطح معناداری p۰/۰۰۱ > معنادار است. طبق مدل ۱ و با توجه به آماره R^۲ (ضریب تعیین)،۰/۷۲۳ درصد از واریانس هوش عاطفی توسط سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی تبیین میشود.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش محدودیتهایی وجود داشت که از جمله ی آنها میتوان به این موارد اشاره کرد:

این پژوهش مبتنی بر جامعه ی آماری مادران دارای کودکان اوتیسمی شهر تبریز می¬باشد، بنابراین تعمیم آن به سایر جوامع آماری باید با احتیاط صورت پذیرد.بعضی از عواملی چون ترتیب تولد، سطح تحصیلات والدین و وضعیت اقتصادی-اجتماعی مادران خارج از کنترل پژوهشگر بود.وبه برنامه ریزان و مسئولان توصیه می شود با توجه به نتایج این پژوهش و پژوهشهای مشابه اقدام به طراحی برنامه هایی برای افزایش هوش عاطفی مادران دارای کودکان اوتیسمی بخصوص ازطریق سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی کنند.همچنین سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی، عاملی مهم در تعاملات اجتماعی است و بر هوش عاطفی تأثیر دارد. لذا توصیه می شود در خصوص افزایش هوش عاطفی مادران توسط مسئولین اتخاذ شود و زمینه هایی برای افزایش سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی اتخاذ گردد.

پیشنهادهای پژوهشی

۱-این تحقیق در مناطق دیگر و در سطح کشور انجام ونتایج با هم مقایسه شود.

۲- ویژگی های دموگرافیکی مادران نیز مورد بررسی قرار گیرد.

۳-در کنار پرسشنامه از ابزارهای سنجشی دیگری چون مشاهده و مصاحبه نیز استفاده شود.

۴-در انجام تحقیقات مشابه به محدودیت های این تحقیق توجه گردد.

منابع

تحقیقات و فناوری.

احمدی سرخونی،حسن؛ سعادت زاده،علی و زینلی پور،محمد.(۱۳۹۴).رابطه هوش عاطفی،خودپنداره ،هوش عاطفی با پیشرفت تحصیلی، فصلنامه نامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی،۲ ،۵۶، ۱۱۳-۹۹.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-13]

امینی ها،حسن(۱۳۸۴).بررسی تاثیر هوش علطفی و عوامل جمعیت شناختی بر سازگاری اجتماعی، فراسوی مدیریت، ۵، ۲۰، ۱۴۵-۱۶۴.

آهنگر قربانی، زهره؛ حسین خانزاده ، عباسعلی ؛ خسروجاوید، مهناز و صادقی، عباس(۱۳۹۴). اثربخشی آموزش کارکرد های اجرایی بر مهارت های اجتماعی دانش آموزان با نارساخوانی. ۵(۱۹).۱۱۱-۱۲۸.

باباپور،خیرالدین.(۱۳۹۴).بررسی رابطه باورهای فراشناختی با بهزیستی روانشناختی و هوش عاطفی، همایش ملی یافته های علوم شناختی در تعلیم و تربیت،۴، ۷، ۱۱۰-۹۸.

بخشی ارجنکی؛رضا؛ شریفی،حامد و قاسمی پیربلوطی،حسن(۱۳۹۴)بررسی رابطه بهزیستی روانشناختی با نگرش دینی،عزت نفس وهوش عاطفی ، روانشناسی معاصر، ۱۲، ۱۷، ۱۲۰-۹۹.

بخشی، شهربانو(۱۳۹۳). بررسی اثربخشی آموزش مهارتهای اجتماعی بر اضطراب اجتماعی و سلامت اجتماعی دانش‌آموزان دختر سال سوم مقطع متوسطه منطقه ۲ شهر قم. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه پیام نور استان تهران - مرکز پیام نور تهران.

براتی، هاجر(۱۳۹۱). اثربخشی آموزش مهارتهای اجتماعی بر رفتار سازگارانه و مهارتهای اجتماعی دختران با سندرم داون ۸ تا ۱۲ سال. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی - دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

بشارت،علی.(۱۳۸۱).باورهای انگیزشی،راهبردهای شناختی باهوش عاطفی،نشریه علمی پژوهشی آموزش وارزشیابی،۸ ، ۲۱، ۹۲-۱۰۲.

به¬پژوه، احمد؛ سلیمانی، منصور؛ افروز، غلامعلی و غلامعلی لواسانی، مسعود.(۱۳۸۹). تأثیر آموزش مهارت¬های اجتماعی بر سازگاری اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دیرآموز، فصلنامه نوآوری¬های آموزشی، سال نهم، شماره ۳۳، صص۱۸۶-۱۶۳.

بهرامی،محمد و مشعوف،زهرا.(۱۳۹۳). بهزیستی روانشناختی و اجتماعی والدین پیش بینی کننده اضطراب نوجوانان، روان شناسی معاصر،۱۲، ۸، ۹۹-۸۱.

جوشن لو،علیرضا.(۱۳۹۵).اثربخشی آموزش مهارتهای هوش عاطفی بر بهزیستی روانشناختی مادران

حاتمی، محمد و کاوسیان، جواد(۱۳۹۲). اثربخشی آموزش مهارتهای زندگی بر سازگاری فرزندان شاهد و ایثارگر. مجله روانشناسی مدرسه،۲(۲)، ۵۷-۴۴.

خدایاری فرد، محمد(۱۳۸۵). بررسی عوامل مؤثر بر سازگاری اجتماعی دانشجویان شاهد و غیر شاهد، طرح پژوهشی مؤسسه روانشناسی و علوم تربیتی.

خواجوی،محمدرضا.(۱۳۹۲). بررسی رابطه الگوی فرزند پروری بهزیستی روانشناختی والدین و اضطراب ، مجموعه مقالات کنگره انجمن روانشناسی ایران،۱۵، ۸، ۶۰-۴۱.

خوشدل،رضا.(۱۳۹۷).بررسی هوش عاطفی با بهزیستی روانشناختی وافسردگی دختران نوجوان،علوم تربیتی، ۳ ،۹ ،۹۵-۸۶.

دارای کودکان اوتیسم،مجله روانشناسی بالینی،۶،۳، ۸۵-۶۷.

دارای کودکان اوتیسم ،فن آوری اطلاعات و ارتباطات درعلوم تربیتی.۶، ۲، ۶۳-۸۴.

راستگویی محمد و جوکار، رضا(۱۳۹۶).رابطه بین هوش عاطفی و هوش معنوی و اضطراب،

رضویان شاد،رضا(۱۳۹۶). بررسی عوامل مؤثر بر سازگاری مادران دارای کودکان مبتلا به اوتیسم،

ساجدی، فیروزه؛ تجریشی، معصومه؛ به پژوه ، احمد و براتی، هاجر(۱۳۹۱). اثربخشی آموزش مهارتهای اجتماعی بر رفتار سازگارانه و مهارتهای اجتماعی دختران با سندرم داون ۸ تا ۱۲ سال. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی - دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-13]

سلمانپور؛علی، علیتی؛حسین،افخم،محمدرضا و شکرزاده،مرتضی(۱۳۹۵).اثربخشی آموزش مهارت
سیاروچی،علی(۱۳۹۶).رابطه ی سبک دلبستگی مادران بابهزیستی روانشناختی وهوش عاطفی کودکان ،فصلنامه پژوهش های نوین در روانشناسی،۵، ۷ ، ۱۰۶-۹۹
صفوی،علی و لطفی،حمید(۱۳۹۶).تأثیر آموزش مهارت¬های اجتماعی بر سازگاری اجتماعی و هوش عاطفی، فصلنامه نوآوری¬های آموزشی، سال نهم، شماره ۳۳، صص۱۸۶-۱۶۳.
طرح پژوهشی مؤسسه روانشناسی و علوم تربیتی.
قائدی،فرهاد و یعقوبی، وحید.(۱۳۹۷).تعیین رابطه ی کارکردخانواده وهوش هیجانی با بهزیستی روانشناختی،مجله روانشناسی معاصر،۳ ،۸، ۷۹-۵۶.
کوچک انتظار،رضا.(۱۳۹۵).بررسی رابطه هوش عاطفی وسازگاری اجتماعی ومدیریت عواطف،روانشناسی معاصر،۳،۶، ۲۳-۱۶.
گلمن،دانیل،(۱۳۹۴).هوش هیجانی.ترجمه ی نسرین پارسا.تهرا:رشد.
مجله روانشناسی ،۱۶،۳، ۶۱-۵۷.
مقیمی،رضا(۱۳۹۵). بررسی رابطه هوش عاطفی و خودتنظیمی با مهارت های زندگی،مجله روانشناسی تربیتی،۳،۹، ۴۲-۲۴.
منابع انگلیسی
منصوری،بهزاد.(۱۳۸۰). هوش عاطفی و خلاقیت و اضطراب مادران دارای کودکان مشکلدار، روان شناسی معاصر،۹، ۱۵، ۴۷-۳۱.
مهرابی زاده هنرمند، مهناز، تقوی، فرخنده وعطاری، یوسف علی، (۱۳۸۸)، تأثیر آموزش جرأت ورزی بر مهارت های اجتماعی، اضطراب اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر، نشریه علوم رفتاری، شماره۷، ۵۹-۶۴.
مهوش ورنوسفادرانی، عباس؛ پرهون، کمال؛ ابراهیمی، مجتبی و محکی، فرهاد(۱۳۹۴). اثربخشی آموزش مهارت‌های اجتماعی بر بهبود هراس اجتماعی افراد دارای آسیب شنوایی. مجله تحقیقات علوم رفتاری .۱۳(۴). ۵۴۹-۵۵۴.
میردریکوندی،حسین.(۱۳۹۵).هوش عاطفی و ارتباط آن با سازگاری اجتماعی ومهارت های زندگی،آموزش وارزشیابی علوم تربیتی، ۴، ۷، ۸۳-۶۹.
نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی - دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
نجد،زهرا؛مصاحبی،علی و آتش پور،حسین(۱۳۹۶).بررسی رابطه بهزیستی روانشناختی و سازگاری اجتماعی.فن آوری اطلاعات وارتباطات در علوم تربیتی.۷، ۱۰، ۶۰-۶۳.
نصرآبادی، فاطمه(۱۳۹۳). اثربخشی آموزش مهارتهای اجتماعی بر اضطراب و سازگاری دختران. پایان
نیشابوری دهقانی،حمید و مقصودی(۱۳۹۴).نقش هوش عاطفی در بهزیستی روانشناختی مادران
های اجتماعی بر رفتار سازگارانه و مهارتهای اجتماعیو بهزیستی روانشناختی مادران. وزارت علوم
والی پور،علی(۱۳۹۴).بررسی اثربخشی آموزش مهارتهای اجتماعی برسازگاری اجتماعی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه پیام نور استان تهران - مرکز پیام نور تهران.
وثوقی کیا،حسین(۱۳۹۵).بررسی رابطه هوش عاطفی وبهزیستی روانشناختی با خلاقیت،مجله روانشناسی تربیتی،۴،۹، ۴۹-۳۶.
یگانه، طیبه؛ حسینخانزاده، عباسعلی و زربخش، محمدرضا(۱۳۹۳). اثربخشی آموزش مهارت های اجتماعی با شیوه شناختی ـ رفتاری بر کاهش نشانه های اختلال نارسایی توجه/فزون کنشی در دانش آموزان. فصلنامه شناخت اجتماعی. ۳(۵). ۷۲-۵۷.
یوسفی،فریده و کشاورزی،سمیه(۱۳۹۶). بررسی تاثیر هوش عاطفی بر خلاقیت و مهارت های زندگی ،فصلنامه روانشناسی،۵،۷، ۱۲-۳۴

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-13]

.(۲۰۱۱) .B ,Desi & De ,Ryan ;(۲۰۱۰) Fury Vising ;(۱۹۹۹) .H ,Adeline ;(۱۹۹۷) .M ,Bazner individual ,being-well psychological on intelligence emotional of effect the Investigating ,efficacy-self and adjustment ,Psychology of Journal ,۹ ,۷ ,۹۰-۷۸.

and Welfare Psychological on Intelligence Emotional of Impact The .(۲۰۱۵) .al et ,Bobatsiz ,Psychology of Journal ,۹ ,۱۱ ,۹۹-۷۴. tyCreativi Children Problematic with Mothers of

.(۲۰۱۷) .D ,Kamps & ,.H ,Wills ,.H .J ,Wehby ,.L ,Williams ,.A .R ,Larsen ,.P ,Caldarella of evaluation psychometric A :school elementary in skills social and academic Monitoring ,Interventions Behavior Positive of Journal .Survey Performance Classroom the ,(۲)۱۹ ,۷۸- .۸۹

its and intelligence emotional between relationship the Investigating .(۲۰۱۵) .F ,Carter ,Psychology of Journal ,۴ ,۹ ,۴۵-۴۵ .mothers of being-well psychological with components

.(۲۰۱۴) .R .A ,Dillon & ,.F ,Frankel ,.R ,Ellingsen ,.A ,Gantman ,.A .E ,Laugeson ,.C .Y ,Chang spectrum autism with adolescents for training skills social in success treatment Predicting .Skills Relational of chmentEnri and Education the for Program UCLA The :disorders ,Autism ,(۴)۱۸ ,۴۶۷-۴۷۰.

social and intelligence emotional of variables two of study A .(۲۰۱۳) .K ,Darvishliaj .۴۳-۶۹ ,۹ ,۸ ,mothers of adjustment

The .market labor the in skills social of importance growing The .(۲۰۱۷) .J .D ,Deming ,Economics of Journal Quarterly ,(۴)۱۳۲ ,۱۵۹۳-۱۶۴۰.

and Intelligence Emotional between Relationship the Investigating .(۲۰۱۵) .S ,Finston ,Children Autistic of Mothers of Welfare Psychological ۴ ,۸ ,۴۹-۳۱.

,Adaptability of Effects Protective The .(۲۰۱۶) .E .C ,Sheehan & ,.L .J ,Reynolds ,.D .S ,Fisher of Journal .Relationships Teacher–Student Externalizing on Skills Social and ,Skills Study ,Disorders Behavioral and Emotional ,(۲)۲۴ ,۱۰۱-۱۱۰.

mothers' on components elligenceint emotional of effect the Investigating .(۱۹۴۸) .M ,Gardner ,creativity and anxiety ,۶ ,۹ ,۷۶-۴۹.

.EBD for risk at students for interventions skills social based-Evidence .(۲۰۱۵) .F ,Gresham ,Education Special and Remedial ,(۲)۳۶ ,۱۰۰-۱۰۴.

.(۲۰۱۷) .W .S ,Hystad & ,.K .O ,Olsen ,.S ,denSan ,.R .E ,Saus ,.R ,Espevik ,.H .B ,Johnsen relation the :mediator as duties operational for motivation and moderator a as Hardiness a in strain perceived and ,satisfaction performance ,efficacy-self operational between ,Psychology Criminal and police of Journal .oscenari training police simulated ,(۴)۳۲ ,۳۳۱- .۳۳۹

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-13]

systematic a :stroke after management-self and efficacy-Self .(۲۰۱۱) .A ,Riazi & ,.F ,Jones ..۸۱۰-۷۹۷ ,(۱۰)۳۳ ,rehabilitation and Disability .review

.(۲۰۱۶) .B ,King & ... ,.R ,Whitney ,.F ,Orlich ,.W ,Shih ,.M ,Kretzmann ,.M ,Dean ,.C ,Kasari randomized A :school at groups skills social and disorder spectrum autism with Children Psychology Child of Journal .composition peer and approach intervention comparing trial .۱۷۹-۱۷۱ ,(۲)۵۷ ,Psychiatry and

and being-well psychological between relationship the of study A .(۲۰۱۲) .M ,Lopez Z; ,Keys .۶۸-۸۹ ,۶ ,۸ ,Psychology of Journal ,efficacy-self and intelligence emotional

ndomizedra A .(۲۰۱۵) .R ,Ellingsen & ,.K ,Orenski ,.K .S ,Kapp ,.A ,Gantman ,.A .E ,Laugeson The :disorder spectrum autism with adults young in skills social improve to trial controlled -۳۹۷۸ ,(۱۲)۴۵ ,Disorders Developmental and Autism of Journal .program ®PEERS UCLA .۳۹۸۹

mothers' on being-well icalpsycholog of effect the Investigating .(۲۰۱۴) .J ,Deaner ;.H ,Lucas .۴۴-۶۹ ,۷ ,۱۰ ,Psychology of Journal ,adaptation and creativity

:adolescents and children of skills Social .(۲۰۱۴) .G ,Gimpel & ,.W .K ,Merrell .Press Psychology .treatment ,assessment ,Conceptualization

of Welfare Psychological and Intelligence Emotional of Study A .(۲۰۱۰) .J Gomez & Novaya .۴۵-۶۷ ,۷ ,۵ ,Psychology Clinical of Journal ,Mothers

& ... ,.F .G ,Busatto ,.S ,Scivoletto ,.B ,Santos Dos ,.L .A ,Milioni ,.A .P ,Oliveira de ,.M ,Ometto .adolescents maltreated in traits psychopathic and skills Social .(۲۰۱۶) .J .P ,Cunha .۴۰۵-۳۹۷ ,(۴)۲۵ ,psychiatry adolescent & child European

being-well psychological between relationship the of study A .(۲۰۱۸) .J ,Deaner ,.M ,Powert -۳۹ ,۸ ,۹ ,Psychology of Journal ,ceintelligen emotional and creativity and efficacy-self and .۲۸

relationship the of study A .(۲۰۱۶) .Q ,Raju & .H ,Ravindanan from Quoted .(۱۹۹۳) .D ,.R with children with mothers of adjustment social and intelligence emotional between .۵۳-۶۸ ,۹ ,۷ ,autism

integrated an Testing :theory a toward Moving .(۲۰۱۷) .S .R ,gaTokuna & ,.W .M ,Savage .efficacy-self Internet and ,skills social ,aggression ,perpetration cyberbullying of model .۳۶۱-۳۵۳ ,۷۱ ,Behavior Human in Computers

and ,support social ,skills Social .(۲۰۱۶) .P ,Swiatkowski & ,.M ,McNelis ,.C ,Segrin Human .Model Vulnerability Deficit Skills Social the of test A :distress psychological .۱۳۷-۱۲۲ ,(۱)۴۲ ,Research Communication

emotional of components the between relationship the of study A .(۲۰۱۳) .Ch ,Vladislav .۲۹-۴۸ ,۶ ,۴ ,children problem with parents of being-well psychological nda intelligence

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-13]

فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۸، شماره ۱۲، بهار سال ۱۴۰۰

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-13]